

Հ Ա Շ Վ Ե Տ Վ Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

**ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության
շուկայի վերահսկողության տեսչական մարմնի (այսուհետ՝ Տեսչական մարմին)
գործունեության վերաբերյալ**

1. Տեսչական մարմնի որակի ապահովման բաժնի կողմից Տեսչական մարմնի գործունեության կատարողականի գնահատում չի իրականացվել, քանի որ Տեսչական մարմնի կառավարման խորհրդի կողմից կատարողականի գնահատման ընթացակարգը հաստատվել է 2016 թվականի դեկտեմբեր ամսին, ինչի արդյունքում Տեսչական մարմնի գործունեության կատարողականի գնահատում հնարավոր կլինի իրականացնել 2017 թվականի առաջին եռամսյակից սկսած:
2. Տեսչական մարմնի վերահսկողության ոլորտում առկա ռիսկերի իրավիճակի բացահայտման նպատակով իրականացվել են վերլուծություններ, մասնավորապես.
  - 1) Առավել ռիսկային տնտեսավարող սուբյեկտներին բացահայտելու նպատակով ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի կողմից ստացված ՀՀ տարածք ներմուծված ոչ պարենային ապրանքների վերաբերյալ տեղեկատվությունը համադրվել է Հավատարմագրման ազգային մարմնի պաշտոնական կայքում տեղադրված համապատասխանության սերտիֆիկատների և համապատասխանության հայտարարագրերի ռեեստրում զետեղված տվյալների հետ, ինչի արդյունքում պարզվել է, որ պարբերաբար և խոշոր ծավալի ներմուծում իրականացնող տնտեսավարող սուբյեկտների կողմից ներմուծված ապրանքների մոտ 87.2%-ը չեն ենթարկվել համապատասխանության գնահատման (վերլուծությունների արդյունքները կցվում են):
  - 2) Տեսչական մարմնի կողմից իրականացվել են դիտարկումներ հետևյալ ոլորտներում՝
    - ա. ավտոմոբիլային և դիզելային վառելիք,
    - բ. խաղալիքներ,
    - գ. քսանյութեր, յուղեր և հատուկ հեղուկներ,
    - դ. օծանելիքակոսմետիկական արտադրանք,
    - ե. երեխաների և դեռահասների համար նախատեսված արտադրանք,
    - զ. սննդամթերքի հետ շփվող պոլիմերային և այդ հիմքով պլաստմասայե արտադրանք,
    - է. թեթև արդյունաբերություն,
    - ը. ռադիոսարքավորումներ և հեռահաղորդակցության վերջնակետային սարքավորումներ:
    - թ. ավտոգազալիցքավորման ճնշակայաններ (ԱԳԼՃԿ),Դիտարկումները իրականացվել են բացառապես տեսազննման միջոցով: Դիտարկումների արդյունքում <<ա>>-ից <<ը>>-ում նշված ոլորտներում հայտնաբերվել են մակնշմանը ներկայացվող պահանջների անհամապատասխանություններ, իսկ <<թ>>-ում նշված ոլորտում լիցքավորման ընթացքում բնական գազի կոմպրեսացված վառելիքի ճնշումը գերազանցում է 19.6 ՄՊա-ը, բացակայում են անվտանգության հրահանգները, ինչպես նաև գազի

վաճառքը կիրառամի փոխարեն վաճառվում է մ³-ով:

3. Տեսչական մարմնի «Թեժ գիծ» հեռախոսահամարին ստացվել են թվով 218 հեռախոսազանգ, որից 141 հեռախոսազանգերը վերաբերվել են գնված ոչ պարենային ապրանքների ետ վերադարձնելուն կամ փոխանակմանը: Նշված 141 հեռախոսազանգերին տրվել են պարզաբանումներ «Սպառողների իրավունքների պաշտպանության մասին», «Տեսչական մարմինների մասին» ՀՀ օրենքների, ՀՀ կառավարության 2002 թվականի հունվարի 30-ի թիվ 77 որոշման և ՀՀ կառավարության 2015 թվականի սեպտեմբերի 10-ի թիվ 1063-Ն որոշմամբ հաստատված Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության շուկայի վերահսկողության տեսչական մարմնի կանոնադրության, ինչպես նաև Տեսչական մարմնի գործունեության ոլորտում հանրությունից ստացվող բողոքների ընդունման կարգի շրջանակներում:
  - 1) Թվով 24 հեռախոսազանգեր վերաբերվել են տեխնիկական կանոնակարգերի դրույթների պարզաբանմանը՝ մակնշմանը, համապատասխանության գնահատման ընթացակարգերին:
  - 2) Թվով 53 հեռախոսազանգեր Տեսչական մարմնին վերապահված լիազորությունների շրջանակներից դուրս էին (պարենային ապրանքներ, համերգային տոմսեր, վաճառողների կոպիտ վերաբերմունք, գների վերաբերյալ և այլն):
  - 3) Որոշ դեպքերում, քաղաքացիների խնդիրներին լուծում տալու նպատակով ուղղորդվել են այլ կառույցներ:
4. Տեսչական մարմնի վերահսկման ոլորտում իրականացվել են հետևյալ կանխարգելիչ գործողությունները, մասնավորապես կազմակերպվել են՝
  - 1) ոլորտային հանդիպումներ տնտեսավարող սուբյեկտների հետ (լվացող և մաքրող միջոցներ, ավտոմոբիլային և դիզելային վառելիք, խաղալիքներ, քսանյութեր, յուղեր և հատուկ հեղուկներ, օժանելիքակոսմետիկական արտադրանք, երեխաների և դեռահասների համար նախատեսված արտադրանք, թեթև արդյունաբերություն, ավտոգազալիցքավորման ճնշակայաններ (ԱԳԼՃԿ)):
  - 2) հանդիպումներ տնտեսավարող սուբյեկտների հետ Սյունիքի մարզի Կապան և Գորիս քաղաքներում,
  - 3) հանդիպումներ առևտրի կազմակերպման իրականացման վայրի կազմակերպիչների հետ:

Հանդիպումների նպատակն է եղել համապատասխան ոլորտներում Հայաստանի Հանրապետության օրենքների և դրանց համապատասխան ընդունված իրավական ակտերի դրույթների կիրառման վերաբերյալ բացատրական աշխատանքների իրականացումը, տնտեսավարող սուբյեկտներին իրենց իրավունքների և պարտականությունների մասին տեղեկացումը:

Հանդիպումներից բացի իրազեկման աշխատանքներ են տարվել նաև ԶԼՄ-ների միջոցով:
5. Տեսչական մարմինը ստեղծվել է ՀՀ կառավարության 2015 թվականի սեպտեմբերի 10-ի N 1063-Ն որոշմամբ, մասամբ հաստիքներով համալրվել է 2016 թվականի մայիս ամսից: 2016 թվականին ուժի մեջ են մտել Մաքսային միության տեխնիկական կանոնակարգերը: Վերը նշված հանգամանքներով պայմանավորված Տեսչական մարմնի կողմից ստուգումներ չեն իրականացվել: Անհրաժեշտություն է առաջացել մշակել Տեսչական մարմնի վերահսկողության ներքո գտնվող համապատասխան ոլորտների ստուգաթերթերը: Տեսչական մարմնի կողմից մշակված թվով 32

ստուգաթերթերից 5-ը հաստատվել են ՀՀ կառավարության 2016 թվականի դեկտեմբերի 29-ի N 1387-Ն որոշմամբ, իսկ մնացած 27 ստուգաթերթերը ներկայացվել են ՀՀ կառավարություն:

6. Տեսչական մարմնի կողմից իրականացված վերլուծությունների արդյունքում վերհանվել են տնտեսավարող սուբյեկտների կողմից առավել հաճախ կատարվող օրենսդրության խախտումները, դրանք են՝ առանց մակնշման և համապատասխանության գնահատման ենթարկման ոչ պարենային ապրանքների իրացումը ՀՀ տարածքում:
7. 2016 թվականին Տեսչական մարմինը հնարավորություն չի ունեցել լիարժեք իրականացնել իրեն վերապահված գործառույթները (ստուգումները), քանի որ Տեսչական մարմնի գործունեության ոլորտը կարգավորող օրենսդրական դաշտը հստակեցված չէ: Բացակայել են համապատասխան ոլորտների ստուգաթերթերը, ինչպես նաև անհրաժեշտություն է առաջացել փոփոխություններ և լրացումներ կատարել Տեսչական մարմնի գործունեությունը կարգավորող հետևյալ իրավական ակտերում՝ «Տեխնիկական կանոնակարգման մասին», «Չափումների միասնականության ապահովման մասին» ՀՀ օրենքներում, Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքում: Տեսչական մարմնի կողմից վերահսկման ենթակա թվով 32 ոլորտներից 5-ի ստուգաթերթերը 2016 թվականի դեկտեմբերի 29-ի N 1387-Ն որոշմամբ ՀՀ կառավարության կողմից հաստատվել են, իսկ 27-ը ներկայացված է ՀՀ կառավարություն: Իսկ վերը նշված օրենքների փաթեթը ՀՀ Ազգային ժողովի 2017 թվականի մարտի 2-ին ընդունվել են:
8. Տեսչական մարմինն իրականացրել է 2016 թվականի գործունեության ծրագրով նախատեսված գործառույթները, մասնավորապես մշակվել է՝
  - 1) կայք-էջը,
  - 2) ստուգումների իրականացման ուղեցույցը,
  - 3) քաղաքացիների և տնտեսավարող սուբյեկտների կողմից ստացվող բողոքների ընդունման ընդհանուր կարգը,
  - 4) «Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության շուկայի վերահսկողության տեսչական մարմնի կողմից իրականացվող ոչ պարենային արտադրանքների և օրենսդրական չափագիտական վերահսկողության ոլորտի ռիսկի վրա հիմնված ստուգումների մեթոդաբանությունը և ռիսկայնությունը որոշող չափանիշների ընդհանուր նկարագիրը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը, ինչը 2016 թվականի դեկտեմբերի 8-ի թիվ 1263-Ն որոշմամբ հաստատվել է ՀՀ կառավարության կողմից,
  - 5) 2017թ. ստուգումների տարեկան ծրագիրը, ինչը հաստատվել է Տեսչական մարմնի կառավարման խորհրդի կողմից,
  - 6) կառուցվածքային ստորաբաժանումների կանոնադրությունները,
  - 7) քաղաքացիական ծառայողների պաշտոնների անձնագրերը և հաստիքացուցակը:

Վերլուծություն

2016 թվականի ընթացքում ՀՀ տարածք ներմուծված ոչ պարենային ապրանքների վերաբերյալ

Հ/Հ	Տեխնիկական կանոնակարգի անվանումը	Տնտեսավարող սուբյեկտների քանակը՝ ըստ ներմուծումների	Պարբերաբար և մեծ ծավալի ներմուծումներ իրականացնող		4-րդ և 5-րդ սյունյակների փոխհարաբերակցությունը (%)
			Տնտեսավարող սուբյեկտների քանակը	Համապատասխանության սերտիֆիկատների կամ հայտարարագրերի քանակը	
1	2	3	4	5	6
1.	Քսայուղեր, յուղեր և հատուկ հեղուկներ	145	38	3	7.9%
2.	Ավտոմոբիլային և, դիզելային վառելիք	6	4	3	75.0%
3.	Խաղալիքներ	158	59	4	6.8%
4.	Օծանելիքակոսմետիկական արտադրանք	371	146	40	27.4%
5.	Ցածրավոլտ սարքավորումներ	869	141	11	7.8%
6.	Գազանման վառելիքով աշխատող սարքավորումներ	90	34	0	0.0%
7.	Փաթեթավորման անվտանգություն, սննդամթերքի հետ շփվող պոլիմերային և այլ հիմքով պլաստմասսայե արտադրանք	343	53	0	0
8.	Խեցեգործական ամանեղեն	135	46	0	0.0%
9.	Վերգետնյա տրանսպորտային միջոցներում օգտագործվող անվտանգ ապակիներ	41	19	0	0.0%
10.	Թեթև արդյունաբերության արտադրանք	37	14	0	0.0%
11.	Սինթետիկ հիմքով լաքեր և ներկեր	208	43	8	18.6%
12.	Ռադիոսարքավորումներ և հեռահաղորդակցության վերջնակետային սարքավորումներ	201	45	2	4.4%
13.	Հանքային պարարտանյութեր	63	24	1	4.2%
14.	Մակերևութաակտիվ միջոցներ և մակերևութաակտիվ նյութեր պարունակող լվացող ու մաքրող միջոցներ	53	19	6	31.6%
15.	Կենցաղային և սանիտարահիգիենիկ նշանակության թղթե և քիմիական թեթքերից ապրանքներ	123	68	17	25.0%
16.	Օդաճնշական դողեր	52	23	7	30.4%
17.	Ցեմենտ	30	14	0	0.0%
18.	Բետոնի ամրանավորման համար օգտագործվող պողպատե արտադրանք	71	28	3	10.7%
Ընդամենը		2996	818	105	12.8%